

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 20. април 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 16

Свечано и у великом броју

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Врбица у Калазу

Још један у низу немилых догађаја

Полупани прозори на виљанској српској цркви

Српска православна црква у Виљану

Још нисмо заборавили прошлогодишњи напад на сечујски српски православни храм, када су непознати починиоци на северном делу светиње полупали прозоре, а почетком априла у Барањи је извршен нови вандалски чин: на мети двојице нападача нашла се српска православна црква у Виљану.

За сада се не зна шта је мотивисало младиће, који су иначе већ напунили 18 година, да се иживљавају на древној светињи сазиданој 1773. године, међутим, гађање каменицама нанело

је штету од више десетина хиљада форинти. Полупани су прозори које би сада хитно требало направити.

И док су починиоци вандалског напада у Сечују и дан данас непознати, извршиоце недела у Виљану полицијске снаге већ су, на срећу, пронашле и покренуле против њих кривични поступак.

Наравно, све то не ублажава тугу и неразумеване месних српских православних верника и људи добре воље који се питају зашто одраслим људима уопште тако нешто пада на памет.

У сваком случају, пошто је и српски православни храм у Виљану осигуран, Драгомир-Бата Шакић, председник месног црквено-општинског одбора се нада да ће се полупани прозори ускоро изменити. То би, између осталог, било важно и зато јер се, у међувремену, ужурбано ради на спољашњој и унутрашњој обнови древне светиње. Предстоји фарбање цркве које ће урадити мајстори локалне самоуправе града Виљана, а ту су и други додатни послови.

Мештани, заједно са малобројним српским православним верницима се надају да ће се дугогодишња реконструкција током ове године, најзад, привести крају и да ће се након више година паузе, у Храму Успења Пресвете Богородице прославити овогодишња храмовна слава Велика Госпојина.

Предраг Мандић

Радови у мајшанској српској цркви

Почиње рестаурација фресака

Српска православна црква у Мајшу, посвећена св. преподобној Параскеви, ових дана очекује рестауратора који ће извршити најнеопходније радове на конзервацији најугроженијих фресака.

Одлуку да се у поменуто барањско насеље пошаље стручњак који ће да уради поменуте послове, како нас је информисао Норберт Бугарски, старатељ месног српског православног храма, донео је Земаљски центар

за реконструкцију културно-историјских споменика (Allami Műemléki Rekonstrukciós Központ). Институција се обавезала да ће бесплатно обезбедити мајстора који ће извршити најважније реконструкције оних зидних слика којима прети опасност од неминовног пропадања – према наговештајима, у древној светињи провешће две недеље.

Наравно, за почетак радова потребни су и услови, повољне временске околности. Према непотврђеним информацијама, за успешну реализацију рестаурације потребно је да у светом храму влада барем 15 степени Целзијусових и тек онда може да се крене са послом на зидним сликама.

Мајшани се надају да ће након овог извођачког подухвата највећа опасност која прети фрескама бити отклоњена. Што се тиче планова, садашњи циљ је да се у древној светињи најзад изврше сви они радови помоћу којих ће доћи до потпуног откривања величаних зидних слика, а првенствена жеља мештана, на челу са Норбетом Бугарским, старатељем светог храма, јесте да се изврши целокупна обнова српске православне цркве у Мајшу.

П. М.

Фреске српске православне цркве у Мајшу

Са заједничког заседања два српска форума

О предстојећим програмима у Сегедину

У седишту Самоуправе Срба у Сегедину, 11. априла одржана је заједничка седница месне српске мањинске самоуправе и Сегединске српске заједнице, а на дневном реду заседања били су предстојећи програми и остале актуелности.

Форумом, којем је присуствовао и протојереј Бранислав Галић, парох сегедински, председавао је Томислав Роцков, председник сегединске српске мањинске самоуправе, а пажња је најпре посвећена прослави храмовне славе Преноса моштију св. оца Николаја у Бари. Празновање Летњег св. Николе ове године одржаће се 20. маја, а Сегединци и овом приликом очекују многобројне госте пошто ће се прослава патрона древне светиње реализовати у исто време када и „Дани Сегедина“. Поред мештана и Срба из околине, рачуна се и на госте, првенствено заинтересоване туристе који за време свечаности у граду на Тиси радо обилазе културно-историјске споменике града, а међу њима и српску православну цркву, сазидану 1778. године.

Због скромнијих финансијских средстава, ове године на храмовну славу неће бити позван црквени хор,

међутим, предвиђа се достојно празновање које ће бити приведено крају народним весељем пред светињом. Свираће оркестар „Лале из Баната“, предвођен хармоникашем Максом Русом.

Наравно, у покривању трошкова припреме црквене славе учествоваће како месна српска мањинска самоуправа тако и Сегединска српска заједница. Ове две организације, како је подвучено на седници, помагаће и рад сегединске српске забавишне групе у Риго улици. Са малишанима поменуте групе, из године у годину, успехе нижу забавиле предвођене Наталијом Дукић-Стантић, па зато руководиоци како бираног тела Срба тако и невладине цивилне организације, сматрају важно да се услови побољшају и осигурају сва помагала потребна за успешну стручну, педагошку делатност. На очување српског језика, културе, обичаја, посебан нагласак ваља стављати већ на почетку, од малих ногу, па је зато и те како важно да се малишанима српске забавишне групе и њиховим педагозима пружи максимална помоћ.

Материјална подршка ће се обезбедити и дешчанском Културно-уметничком друштву „Банат“ за

њихов одлазак у Беч на Европску смотре српског фолклора. Удружење ће се, у знак захвалности, „реванширати“ тако што ће наступити на разним приредбама, заступајући сегединске Србе.

У наставку заседања, на дневни ред су доспели и остали предстојећи програми, поготово летње приредбе. Првенствено се говорило о разним поклоничким путовањима и екскурзијама од којих се истиче одлазак у Јегру, на храмовну славу 21. маја и путовање на манастирску славу у Грабовац. Предвиђа се и посета фрушкогорским манастирима, као и Српском Ковину – одређени програми оствариће се у сарадњи са Сегединским универзитетом, тачније, Друштвом пријатеља словенских култура.

Од осталих програма се издавају наступи, учешћа на „Данима Сегедина“ у оквиру којих ће се приредити и Дан народности: на традиционалној манифестацији биће заступљена и српска мањина коју ће према наговештајима, народном песмом и музиком, представљати Културно-уметничко друштво „Дукати“ из Деске, Оркестар „Лале из Баната“ и сестре Весна и Селма Владисављевић из Сирига.

Сегедински Срби заиграће и на традиционалном фудбалском турниру мањина који организује Дом народности у Сегедину, а постигнут је договор да се представници заједнице појављују и учествују и на другим приредбама које се односе на народности, односно, организују их Сегедински универзитет, Друштво пријатеља словенских култура и Дом народности у Сегедину.

На крају заседања чланови Самоуправе Срба у Сегедину и месне српске заједнице сложили су се да се у клупским просторијама, ускоро, уради велико пролећно спремање. Осим тога, договорено је да се посебна пажња посвети достојном празновању свих предстојећих великих црквених празника попут Ускрса, Ђурђевдана, Летњег св. Николе. У том циљу извршиће се активизирање што већег броја људи, а две српске организације посебно рачунају и на студенте Сегединског универзитета.

Иначе, према плановима, до лета ће се приредити и једно књижевно вече на којем ће управо студенти и њихова лекторка Биљана Максиминовић имати главну улогу.

Све у свему, на заједничком заседању Сегединске српске заједнице и месне српске мањинске самоуправе осим доношења важних одлука, пажња је посвећена и актуелностима, а следећа седница две организације заказана је за почетак маја текуће године.

П. М.

У Калазу на Лазареву суботу – Врбицу Свечано и у великом броју

Резултати на обнављању црквено-народног живота показали су се прошлог викенда и у Калазу. На Лазареву суботу-Врбицу, у порти нашег храма посвећеног св. архангелу Гаврилу окупило се 50-ак верника, свих генерација, међу њима и велики број деце.

Према речима калашког пароха, о. Милана Дујмова, пошто су присутни носећи у рукама врбове гранчице у литији обишли око цркве, врбица је унета у храм, где је одржано

вечерње. Сутрадан, у оквиру свете литургије врбове гранчице су освешћење, као и нова плаштаница, коју је храму даровала госпођа Пенка Весић.

Како је најавио о. Милан Дујмов, после Ускршњих празника биће спроведена акција чишћења цркве, а наставиће се и рад на крчењу и уређењу српског гробља и то у суботу, 29. априла. Ружичало ће се обавити у понедељак, 1. маја.

С. М.

Врбица у Помазу

Масован одзив деце и одраслих

Иу Помазу се на Лазареву суботу – Врбицу у порти храма св. Ђорђа окупио велики број малишана, њихових родитеља, родбине и осталих православних верника, како би на достојан начин обележили овај пролећни празник. Литија, на челу са свештеником, о. Љубисавом Милисавићем, из порте је кренула пут српског крета у центру села, где су за децу (и одрасле) већ би-

Предускришњи празници у околини Будимпеште

Традиционали програми у Ловри

Традиционално духовно вече, поводом Благовести у Ловри је у суботу, 8. априла одржано по шести пут. Уз финансијску помоћ црквене општине, српске самоуправе и српске самоуправе XI кварта, интересант музичко-поетски сусрет у сали Дома културе приређен је у присуству великог броја заинтересованих Ловрана.

Госте је на почетку поздравио месни парох, о. Павле Каплан, а стихове наших најпознатијих песника и текстове старије и савремене српске књижевности у избору Димитрија Стефановића, лектора за српски језик на Универзитету Лорант Етвеш у Будимпешти, читали су садашњи и бивши студенти славистичке катедре.

У музичком делу програма као и протеклих година наступио је Хор св. Димитрије, а овога пута на велико изненађење публике веома успешно представила се и група девојака, студенткиња Теолошког факултета у Београду, сплетом духовних и изворних народних песама. Публика их је наградила заиста великим аплаузом, што даје наду да ће ове изузетно талентоване интерпретаторке у нашој средини боравити још много пута. Уз послужење, домаћини и

гости и после програма у пријатељском разговору у ловранском дому културе остали су још неко време.

Недељу дана после, на Лазареву суботу – Врбицу, тачно у 16 часова поворка у којој је ове године, како истиче о. Павле Каплан, био заиста велики број деце, кренула је пут на запад на Дунаву, на почетку села, где су, по древном обичају, биле припремљене врбове гранчице. Литија у којој је било педесетак особа, вративши се кроз село у цркву, унета је врбицу у храм да тамо преноћи. После вечерња, о. Павле Каплан одржао је краћу беседу, а присутни, у првом реду малишани, послужени су колачима.

Сутрадан, на Цвети, у 6 часова обављено је јутрење, а овом приликом врбове гранчице су освешћене, после чега су верници могли да их понесу својим кућама.

Лазарева субота свечано је обележена и у Чипу. Иако је тамо празнику присуствовао знатно мањи број деце, врбица је у литији ношена око цркве, а након што је унета у храм, о. Павле Каплан одржао је вечерње. Освешћење врбових гранчица обављено је у недељу, на Цвети у оквиру јутрења.

С. М.

Председништво ССМ

Конкурс за директора СКДЦ

На седници председништва Самоуправе Срба у Мађарској, одржаној у четвртак, 13. априла поред осталог било је речи о финансијском обрачуна за 2005. годину. У присуству књиговође Самоуправе, по потреби су детаљно образложене поједине ставке, које се односе на пословање у протеклом периоду и с обзиром да на овај документ није било нарочитих примед-

би, договорено је да се у предложеној форми изнесе на наредну Скупштину ССМ.

Током састанка присутни су разматрали концепт издавачке делатности и могућности прилагођавања актуелним законским прописима везаним за ово подручје. Наиме, управо је у току разрада новог система конкурсисања, према којем ће у улози издавача моћи да се појави и земаљска мањинска самоуправа, што, уједно, отвара велики број питања и дилема. О свему томе детаљније ће бити речи када буду познати услови пријављивања на дати конкурс.

У наставку седнице било је речи и о утврђивању услова конкурса за директора Културног и документационог центра Срба у Мађарској, чији садржај је објављен у Српским народним новинама. У вези са делегирањем српског представника у састав кураторијума Мађарског Радија, договорено је да се Скупштини ССМ предложи да то буде Пера Ластић, који је у протеклом периоду био укључен у преговоре који су се односили на положај мањинских редакција у овој медијској кући.

С. М.

С. М.

Међународни салон књига у Новом Саду

Представљена и српска издања из Мађарске

Нови Сад је и ове године шест дана био престоница лепе писане речи. Наиме, од 13. до 18. априла на Новосадском сајму по 12. пут је приређен Међународни салон књига.

Сајамску манифестацију, уз коју су се надовезале још две – 11. Међународна изложба уметности „ART EXPO” и 4. Међународни сајам школске и канцеларијске опреме „SCHOOL OFFICE EXPO”, отворио је књижевник Милош Катигић, потпредседник Матице српске и управник њене библиотеке, уједно добитник НИН-ове награде за роман године у 2005. Истакавши жељу „да буде што више отворених књига и што више отворених изложби у част писма и уметности”, он је упитао:

– Јесте ли запазили да је данас сваки мали језик угрожен, али не туђицама, не страним изразима које логично пристижу, брзо, као што живимо и радимо, већ су мали језици угрожени зато што сами умањујемо матерњи говор, што свој језик учимо у деловима, помало, а не у целини? Неукост и заборавност стигли су из нечитања, из немарности, са голих зидова, са затворених корица из једноличности и досаде – указао је Вуксановић и додао да је „победа над њима свако сајамско и салонско окупљање око штампаних речи и добрих слика.

Штампане српске речи било је и ове године, мада у мањем обиму. Иако су се на Сајму највеће библиотеке и галерије у земљи појавиле бројне издавачке куће, општи је утисак да је избор књига, монографија, речника, стручне литературе, уџбеника и других издања био мањи, а што се тиче остале две сајамске манифестације, оне су биле још скромније. То потврђују и речи госпође Пенке Весић, референта за српске уџбенике при Националном заводу за издавање уџбеника у Будимпешти, која је такође посетила Међународни салон књига у Новом Саду:

– Сајам је знатно скромнији од пређашњих, нема многих значајних српских издавача. Избор је много скромнији, но ипак, имала сам задовољство што сам могла да присуствујем промоцији књиге Матије Бећковића у Матици српској. Ту је била заиста лепа атмосфера, једно дивно дружење и управо ти тренуци су они који бацају у заборав недостатке овогодишњег сајма.

На овогодишњем сајму књига у Новом Саду било је бројних промоција нових књига, сусрета са писцима, песницима, Салон је употпунила и изложба карикатура с Међународног конкурса „Ошишани јеж”, као и изложба цртежа чланова новосадског Удружења љубитеља стрипа.

У оквиру манифестације „Дани Лазе Костића” на штанду Завода за културу Војводине и у Матици српској, приређено је пет програма.

Своја задужења имао је и Борис Бекић, секретар Самоуправе Срба у Мађарској. Наиме, на штанду „Издавачка делатност на језицима националних мањина у Војводини”

Део штанда Срба у Мађарској

простор је добила и земаљска српска самоуправа која је искористила прилику да читалачкој публици у Војводини презентује издавачку продукцију српске заједнице у Мађарској. На полицама су изложене издања „Говора Срба у Мађарској” Предрага Степановића, „Први српски устанак у народној књижевности” Јована Јанчкина, „Православни пост и посна јела” Милана Степанова и Жаклине Богдановић, „Срби у Пешти марта 1848.” Божицара Ковачека, „Етнографија Срба у Мађарској”, „Плесне традиције Срба у Поморишју” Ладислава Фелфелдија, „Из прошлости Срба у селу Калазу” Милана Недељкова, који је био аутор још једног представљеног издања, а то је „Српски демократски савез: Преглед делатности првих година у огледалу Српских народних новина”.

Наравно, ту су били и остали издавачки подухвати Срба у Мађарској, на челу са популарним и највише траженим Српским календаром:

– Људи су највише били заинтересовани за Српски календар пошто је он запамћен као наше традиционално издање, које успева да одржава свој ниво и поред све мање и мање финансијске помоћи коју добијамо. Људи су га већ упознали, знају о чему се ради, какве текстове могу да нађу, док се друга издања само гледају из разлога заинтересованости. Желео бих да нагласим да овај сајам није продајног карактера, него претежно изложбеног – истакао је Борис Бекић.

Тај изложбени карактер сајамске манифестације искористили су и други излагачи из Мађарске. Првенствено, ради се о иноваторима који су се представили на штанду Академије изумитеља Србије, изложбеном простору посвећеном Николи Тесли, проналазачу и научнику коме се ове године обележава 150. годишњица рођења. Домаћин штанда био је академик Милош Катигић, потпредседник академије, односно, председник Асоцијације проналазача и иноватора Србије који нас је информисао о веома корис-

ним проналасцима, експерименталним елементима којима се млади могу послужити и едуковати, у нади да ће им бити подстрек за стварање.

Пошто се поједина Теслина открића везују за Мађарску, то је био довољан повод да се изгради једна чврста сарадња између проналазача из Србије и Мађарске, првенствено у Вашархелу, где су српски изумитељи боравили у септембру прошле

године а сада је дошло до узвратне посете. Из градића у Жупанији Чонград у престоницу Војводине допутовало је чак 17 проналазача којима су се придружиле и колеге из Солнока, Будимпеште, Кишкунмајше, Српског Ковина и других мађарских насеља, што је доказало да Удружење мађарских проналазача сматра важним одржавање стручних контаката са партнерима у Србији. Штавише, ова организација је била иницијатор повезивања Више пољопривредне школе у Вашархелу и Новосадског пољопривредног факултета.

На штанду на којем су представљени разни проналасци Николе Тесле, међу њима и електромагнетно обртно поље, индукциони мотор и други изуми, било је заиста занимљиво, а Милош Катигић је на крају упутио позив да се мађарски и српски иноватори још тешње повежу, будући да још увек постоје многобројне могућности сарадње у разним областима живота.

Сарадња у различитим сферама налаже да се убудуће већа пажња посвети афирмацији културне баштине и представљању савремене уметничке продукције у разним доменима. Између осталог, и због тога су 12. Међународни салон књига, 11. Међународну изложбу уметности „ART EXPO” и 4. Међународни сајам школске и канцеларијске опреме „SCHOOL OFFICE EXPO” у Новом Саду, посетили и Љубомир Алексов и Боривој Рус, потпредседници Самоуправе Срба у Мађарској.

Предраг Мандић

Домаћин штанда иноватора Милош Катигић са Теслиним јајетом

Др Бошко Колунџија о свом одрастању поред реке Уне

Уна ми је пет пута спасила живот

Др Бошко Колунџија

Они који су видели реку Уну, кажу да се таква раскош природних лепота мало где може срести. Др Бошко Колунџија који већ више деценија живи у Мађарској, рођен је и одрастао управо поред те реке. Мада су и њега, као и многе друге Србе из Хрватске, историјске околности приморале да остави родни крај и крене преко границе, наставио је да живи са вољеном реком. Од ње се, барем у мислима, никада није одвајао:

– Неки путописци велике Римске империје сматрали су да је Уна најлепша и најинтересантија река у Европи. Природно, ова констатација не одговара стварности и вероватно је била субјективног карактера од оних римских путописаца који се се из нама непознатих разлога пријатно осећали поред реке Уне. У Европи, на територији тадашње Римске империје, као и данас, било је, а и данас је, много дивних, већих и мањих река, међу којима је и Дунав, најдужа европска река. Према томе, било би наивно и неозбиљно упоредити Уну са Дунавом. Уна је много мања река и има неколико мањих и две веће притоке: реку Унац код Мартин Брода и реку Сану код Босанског Новог. У Лици, на обронцима планине Пљешевце, између села Неђере и Доње Суваје је врело Уне. Од врела до Мартин Брода Уна је граница Хрватске и Босне

и Херцеговине. Од Мартин Брода скоро да Орашца тече по територији Босне и Херцеговине, а одатле је поново гранична река. Након тога Уна тече у правцу Бихаћа, Босанске Крајине.

„Течај” пливања

– Имао сам могућности да и у миру и у рату добро упознам реку Уну, њене лепоте и хирове. Сада молим поштоване читаоце да ми не замере пошто ћу и ја бити субјективан према Уни. Кратко речено Уна је за мене била и остала не само фантастична, него и мистична река. Оно што сам доживео поред Уне и на њој, никада нећу и не могу заборавити. Будући да у Горњој Суваји, где сам рођен, није било ни школе ни цркве, основну школу сам похађао и завршио у Доњој Суваји. До школе и натраг сваког дана требало је пешачити више од осам километара. У Лици, у тадашњим условима, дневно пешачити толико километара сматрало се сасвим нормалним. Није случајно што су тада неки Личани живели по 100 или 110 година. Покушавам да не заборавим ову поуку.

Поред обавезног дневног пешачења, ми основци смо трчали и до Уне. Срећом, од школе до те реке могло се стићи за десетак минута. Због тога сви ми који смо желели да научимо да пливамо, често смо после наставе и за време распуста ишли

до Уне, како се то сада каже, на „курс пливања”. Он је био врло једноставан, истина груб, али ефикасан. Изгледао је овако: на обали реке двојица или тројица најјачих дечака који су већ завршили „курс”, у рукама су држали по једну дужу мотку; затим би кратко објаснили како пливач треба да се понаша и након тога бацили га у дубоку воду. Пре тога, да би га охрабрили говорили би му да ће му помоћи и да ће, ако исплива, остати жив. Врло интересно је то што се нико од курсиста није утопио. Имао сам срећу што сам и ја после трећег бацања у дубоку воду завршио, а неколико година касније и усавршио „течај пливања” на реци Уни.

У тадашњој Југославији, две године пре рата, почели су да граде железничку пругу Бихаћ – Книн. Маја месеца 1940. године запослио сам се у грађевинској фирми код реке Уне, где сам радио пуних пет месеци. Без обзира на то што су услови физичког рада били јако тешки а плата бедна, био сам задовољан из три разлога: обрадовао сам маму и тату јер сам им већ од прве месечне плате купио неке ситнице; био сам поносан што сам добио први џепарац; пружила ми се прилика да понекад после рада пливам у Уни. Значи, да нисам имао могућност да на „течају пливања” научим, а касније усавршим пливање, онда ме Уна за време рата сигурно не би спасила. Уна би ми постала гробница.

Крвава Уна

– Једног трагичног дана, 1. јула 1941. године, мама ми је после доручка рекла да отрим до дућана у Доњој Суваји да купим шећер, брашно, шибице и неке друге ситнице. Добро се сећам да је била недеља, време сунчано, мирно и без ветра, право лето. Стигавши у Доњу Сувају затекао сам код дућана и крчме већу групу људи, већином мушкараца. Водили су оштру дискусију, боље речено препирку о томе, како се понашати и шта радити у новонасталој ситуацији после капитулације Југославије. Једни су сматрали да треба поштовати законе Независне Државе Хрватске (НДХ) и да ће нас у том случају усташе оставити на миру. Други су упорно тврдили да морамо бити врло опрезни, јер су усташе у Србу и у околним српским селима већ започеле хапшења. Један од присутних на овом спонтаном скупу саопштио је да су му његови пријатељи из Срба јавили да ће већ данас све ухапшене Србе пустити из затвора: „Смиримо се, треба сачекати да се неко од наших врати и да потврди ову вест”.

Није требало дуго чекати; негде око 13 сати из Срба је стигла Сока Јованић и донела „радосну вест”, која је гласила да је усташки стојерник рекао како ће данас све ухапшене Србе пустити из затвора. Поручио је да сви они Срби који поштују законе НДХ, могу мирно спавати, нико их неће дирати. Након тог изненађења људи се нису

смирили; тек тада су почеле још жешће препирке какве се обично завршавају псовкама. Многи су и даље сматрали да је зло прошло, док су други упорно тврдили да је ово само тишина пре олује. Говорило се да се Усташе и даље припремају за велики злочин и да ћемо лоше проћи ако им верујемо. После дужег задржавања у Доњој Суваји, за сат времена стигао сам кући на ручак, али нисам успео да га завршим јер је после неколико минута почела најпре појединачна, а убрзо и жестока пуцњава. Очевици, они који су били опрезни, када су приметили да стижу усташки камиони, побегли су у шуму и тако остали живи. Око 15 сати из Срба према Доњој Суваји усташе су кренуле са 10 камиона. Чим су стигли почело је опкољавање села. Убрзо се на неколико места појавио дим, а чули су се и вриска и јауци жена и деце. Све је то трајало врло кратко, мање од једног сата. У овом налету усташе су поубијале и поклале 161 особу, од тога 58 деце млађе од 10 година. Након зверства, оплачкали су и запалили село. Страдала је црква, школа, дућан и све остало.

Три могућности

– После крвавог усташког злочина сви они Срби који су већ могли, као и они старији који су још могли да носе пушку, имали су само три могућности: отићи у четнике, отићи у партизане или чекати усташе да их убију. Ја сам изабрао ону другу могућност и отишао у партизане.

У Србу је букнуо устанак и брзо се проширио на цело подручје. За неколико дана захватио је целокупну територију Лике и Кордуна. Појавила се врло актуелна парола: „Ој народе Лике и Кордуна, дошло време да се диже буна”. Тада је на подручју котара Доњи Лапац било 35 српских села која су све време Народноослободилачког рата имала врло важну улогу у борби против окупатора и његових слугу, усташа. Нажалост, сва ова села и њихови становници доживели су страшну трагедију: гинули су, били убијани или умирали од тифуса.

Сличну трагедију доживела су и многа друга српска села. Све ово је одмах и у потпуности изменило живот целог српског народа на територији Хрватске и Босне и Херцеговине.

Природно, променио се и живот моје породице. За време рата усташе су убиле мог оца Јована, стрица Раду, стрину Јелену и петорицу браће од стрица. Најмлађи је имао 14, а најстарији 20 година. Ја сам преживео тифус и два пута био рањен. Раствући у Хрватској и Босни, силом прилика пет пута сам препливао реку Уну (увек ноћу). Баш због тога природно је што мислим, мало се и хвалим, да ми је омиљена река Уна, вероватно и мојом срећом, пет пута спасила живот.

Крај рата и победу дочекао сам у редовима победничке Југословенске армије, у Трсту. Пуне три године, од маја 1945. до маја 1948. био сам са својом јединицом у Словенији и Истри. Тада почиње један од најсрећнијих периода мог живота. Није сличајно што сам Словенију и Истру јако заволео.

Забележио: Д. Ј.

Шта обухвата и у каквом је стању Легат „Милош Црњански”, при Народној библиотеци Србије

Истраживачки посао највишег ранга

У Народној библиотеци Србије, на галерији поред Одељења посебних фондова, налази се спомен-соба Милоша Црњанског. Скромна је: обичан писаћи сто индустријског дизајна с почетка седамдесетих година прошлог века, обична столица с тапацираним седиштем, у десном углу стола мала лампа поцепаног абажура, у левом кожна мапа за папир и лупа, а на средини писаћа машина марке „Адлер”. На њој је Црњански писао читавог живота.

Иза стола мала витрина и библиотека са око пет стотина књига. На зиду су Аутопортрет Милоша Црњанског и велике фотографије његових познатих портрета. Мало даље, испред стола, у стакленој изложбеној витрини, поређане су ситнице из живота Милоша Црњанског: његов фотоапарат марке „Икон” којим је и сада могуће фотографисати, лутка коју је правила Вида Црњански не би ли пребродили време оскудице у Лондону, модел по коме их је правила, споменар чије је корице украсила везом пишчеве мајка и на чију је прву страну залепила праменчић синовљеве косе док је био дете, мала метална биста Дантеа, прибор за писање.

Ове приватне ствари Милоша Црњанског део су његовог Легата, који је тестаментарном вољом Вида Црњански 1979. године припао Народној библиотеци Србије.

– Пожелела је да Милош и даље живи у свом амбијенту, пожелела је да се направи спомен-соба. Покуша-

Милош Црњански

ли смо да од предмета до којих му је, по Видиним причама, било изузетно стало прикажемо делић атмосфере везане за њега, великог човека – каже др Оливера Стефановић, начелник Одељења посебних фондова.

Легат чува небројену рукописну заоставштину Милоша Црњанског, фотографије, и богату документацију – прес клипинг. – Да било ко други поседује такав материјал, оформио би институт како би све ово благо проучио на начин достојан Милоша Црњанског – каже др Оливера Стефановић, додајући да у овом случају рукописе

изучава само један човек, Нада Мирков, у оквиру свог редовног посла у библиотеци.

– То је истраживачки посао највишег ранга, по свим научним стандардима, није само попис и опис рукописа. Зна се да је Црњански свако своје дело радио у неколико варијанти, да многа није стигао да среди, неке исправке су без пагинације и без ознака на шта се односе, све је то требало дешифровати. Рукописе смо добили у кутијама од кошуља, Вида их је тако паковала, и ми чувамо и те кутије исто тако пажљиво као и саме рукописе. Његова преписка је на пет језика, ми немамо званичног преводиоца, па је и тај посао радимо сами. Очекујемо да ће Нада Мирков завршити анализу и попис рукописне заоставштине до идуће године. Биће то капитално дело.

Оливера Стефановић напомиње да је у Загребу попис заоставштине Мирослава Крлеже урадио тим врхунских стручњака, формиран само ради тог посла:

– Последњих неколико година конкурисали смо за финансијску помоћ Министарства културе, али одговора нема. Али, битно је да се ради и да ће рукописна заоставштина Милоша Црњанског бити урађена без обзира на услове у којима радимо овај пројекат. Сва рукописна заоставштина великог писца је у трезору Народне библиотеке, онако како је прецизирано уговором. Рукописи су споменици културе нулте категорије, највеће.

Оливера Стефановић најављује да ће, кад се њихов опис приведе крају, предложити Министарству културе да покрене процедуру проглашавања рукописне заоставштине Црњанског за културно добро од изузетне вредности.

Ни стотине фотографија које су остале иза Милоша Црњанског нису пописане. Има их које је сам фотографисао, има породичних фотографија, многе је скупљао, има и оних које је снимао као сарадник разних страних часописа. Сачувана је и већина њихових негатива.

У легату су и цртежи Црњанског. „Мало је требало да место књижевника постанем сликар”, записао је поводом Аутопортрета који је насликао 1908. године.

– Кад све завршимо, биће то један велики и леп каталог. Црњански заслужује много више, али пошто сваку област ради по један човек, биће то наш велики допринос. Да не раде ентузијастички, не би од чувања и каталогизирања заоставштине

Чувају се и кутије од кошуља

– То је истраживачки посао највишег ранга, по свим научним стандардима, није само попис и опис рукописа. Зна се да је Црњански свако своје дело радио у неколико варијанти, да многа није стигао да среди, неке исправке су без пагинације и без ознака на шта се односе, све је то требало дешифровати. Рукописе смо добили у кутијама од кошуља, Вида их је тако паковала, и ми чувамо и те кутије исто тако пажљиво као и саме рукописе. Његова преписка је на пет језика, ми немамо званичног преводиоца, па је и тај посао радимо сами. Очекујемо да ће Нада Мирков завршити анализу и попис рукописне заоставштине до идуће године. Биће то капитално дело – каже др Оливера Стефановић, начелник Одељења посебних фондова.

Црњанског ништа било – каже Оливера Стефановић.

До сада је једино завршен Каталог библиотеке Милоша Црњанског, чији је аутор Светлана Јанчић. Комплетни подаци о Библиотеци су у бази података и доступни су на сајту Библиотеке.

– Очекивали смо да Црњански има знатно већу библиотеку од ове коју смо затекли. Али, сећам се, одговор госпође Вида на наше чуђење био је: „Ми смо одавде отишли за Лондон само са два кофера. А у Лондону, знате како смо живели”. Скромност њиховог стана је била фасцинантна, уопште нисте имали утисак да у њему живи неко као Црњански. Тешко су живели, чини се да их је одржала њихова љубав. Чула сам, чак је то потврдио и проф. Никола Милошевић (председник Задужбине по жељи пишчеве супруге), да је Црњански предлагао да заједно умру. Вида је и у тестаменту написала да је одгајана у породици с пуно љубави, и да је зато могла њему толико да се посвети и кад им је било лепо, кад је била поред човека који је славан, и кад је био страдалник, па је морала да му буде морални ослонац. Била је то невероватна љубав.

Чују се понекад примедбе да Легат није обавио свој основни задатак, да за четврт века није каталожки обрадио заоставштину коју чува. Оливера Стефановић се слаже да „то јесте срамота, али не ове куће”. Она понавља:

– Да ми не радимо овако како радимо, не смем ни да помислим шта би било са оставштином Црњански. Мислим да би требало и ово да се зна: није довољно да се све његове ствари само поброје у каталогу. Јер, ако је читавог живота доживљавао неправду, па не мора успомена на њега да се одради неким обичним каталогом. Жеља нам је да оставштину Црњанског сачувамо на начин достојан његовом делу и њему. Понављам, све радимо сами. Биће да је све то због те љубави око њега.

Д. Ј.

Између вртоглавица раскоши и горчине беде

Сав живот Милоша Црњанског протекао је у знаку сеоба, али и вртоглавица раскоши, горчине немаштине и изазова снобизма и бојемштине. Рођен је 1893. године у Чонграду, у породици сиромашног нотара. Учио је гимназију код католичких фратара у Темишвару; очева смрт у петом разреду била му је подстицај да од осредњег постане један од најбољих ђака. Даље школовање наставља у Бечу, где изучава француску револуцију, Русију и чисту филозофију, цитирајући разне књиге на немачком, мађарском, италијанском, као и српске преводе руских књига.

Када се 1914. вратио у Нови Сад био је ухапшен, а одмах затим мобилисан. Преболевши азијску колеру упућен је на војничку „клинци” у Галицији. После лечења у Кракову радио је у једној манастирској болници у Бечу, затим као телефониста у Сегедину. Пошто је дипломирао на Филозофском факултету у Београду, 1920. године одлази у Париз, где наставља студије.

Следеће године, после посете Иви Андрићу у Риму, враћа се у земљу и венчава се познатом београдском лепотицом Видом Ружић. Један део живота провели су у Лондону и живели у крајњој бедности.

Умро је у Београду 1977. године и сахрањен је у Алеји заслужних грађана, уз опроштајну реч Владимира Стојишина, тадашњег председника Удружења књижевника Србије.

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (10)

Односи са Византијом

Населивши се на Балкану, Словени су свакако знали да су ушли на туђу територију. Варвари су још од времена старе велике Римске империје знали само за две државе: за римску и персијску. Само су те две биле прихваћене као законите државе које су власт оснивале на праву. Према том схватању на земљишту које је једном припадало римском народу, ни једна власт није била законита ако није била добијена или призната од представника римске државе. Изгледа да Словени формално нису оспоравали право Византије на земље које су они заузели, али Византија у први мах није имала снаге да своје право оствари.

За време владавине цара Ираклија (610-641) Царство је доживело унутрашњи преображај који обележава прелаз од касноантичког Римског Царства ка хеленизованом средњовековној монархији. Дошло је до реорганизације друштвеног уређења, реформисан је и одбрамбени систем, који се почео ослањати на такозване „стратиоте“, домаће ратнике – уместо раније најамничке војске – који су за службу добијали земљу. Основане су нове војно-административне јединице, „теме“, на челу са „стратезима“ у чијим рукама је била сједињена војна и грађанска власт. После победе над Персијанцима и Аварима, Византија је ушла спремна у дугу борбу против Арабљана.

У другој половини VII века Византија је почела да враћа своје некадашње просторе и на европској страни, на територији настањеној Словенима. Док су били заузети на истоку најпре персијском, а затим арабљанском опасном, византијски цареви су настојали да барем номинално наметну своју врховну власт околним словенским племенима, делећи титуле и поклоне њиховим кнежевима, али кад су се осигурали на истоку, окренули су војску против њих. У првом походу, 658. године, неким племенима су успели да наметну данак, а изврстан број Словена је преселен у Малу Азију да би се употребио у борби против Арабљана. У другом походу, 688. године, Византинци су разбили племенски савез македонских Словена и потчинили их себи.

Српска племена су била много удаљенија од византијског државног центра па се Царевина и даље задовољавала формалним признавањем њене врховне власти. Тек је почетком IX века Византија успела да оснује тему Драч, која се налазила у близини српских територија те је одиграла важну улогу у српско-византијским односима од самог њеног оснивања, а касније послужила као упориште при ширењу византијске власти.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Дављење

Човек и природа никако да се договоре чији су закони савршенији, па им је ваљда зато понашање некако неусаглашено. Човек у клин, природа у плочу, а на крају увек испадне онако како она хоће и много горе него да су обоје лупали у плочу. Али, човек не би био то што јесте када једну од својих физиолошких потреба не би обављао уз ветар, кад му се ћефне. У последњих пола века већину му се толико пута да је сирота природа дигла руке од опомињања и силом прилика почела да га кажњава. Он њу трује ли трује, а она, шта ће, у самоодбрани запретила да ће кренути да га дави.

Ипак, за разлику од њега, она се још уздржава на му за сада само кваси ципеле, улице, паркет и њиве. Али, знајући да он нема обичај да учи ни на својим ни на туђим грешкама, јер их и не увиђа, све ми се чини да није далеко дан када ће му та која се за сада само брани и опомиње, ускочити и у кревет, а затим и у уста.

Међутим, човек и природа су се овога пута барем у једној ствари синхронизовали: две врсте поплава су нам стигле некако истовремено. Као по договору. Природа нас запљуснула рекама, а човек предизборним плакатима. С малом разликом: реке прете, али још нису почеле да нас даве.

Погледам солитер – кад на њему виси један познати лик. Никада се не смеје, али су му сада уста растегнута од ува до ува, а лице затегнуто као деџа гуза. Чудо је тај фотошоп. Од старца уме да направи дечкића, од куварице интелектуалку, од незајажљиве диктаторске фаце заводничку, а од ткаље умиљату (могућу) коалициону партнерку с Мона Лизиним тајанственим смешком: чија нисам била, чија ли ћу бити... Једни висе на фасадама, други на уличним стубовима, трећи машу с трамваја, четврти крај покретних степенница метроа.

Ова врста поплава нам се увукла где год је могла и тиме превазишла своју водену рођаку. Сви горе споменути, онако у букету, извире чим отворим поштанско сандуче. Има их толико да се аутоматски сроче на земљу чим откључам, јер их је једном руком немогуће задржати. Пишу ми онако како никада нису, све некако од срца, из дубине душе. Један, за кога чујем да му се на изборима за мало омакло, обратио ми се и у стиху. Не знам само како му се десило да се забуну у адресирању: у наслову стоји – „Мађари!“. Али, не мари, затрабаће већ за нешто.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

53. кратки метар

У Дому омладине Београда 11. априла, у 20.30 сати, почео је 53. фестивал документарног и краткометражног филма. До 15. априла у домаћем такмичарском програму приказано је 44 филма, а у међународној селекцији 24 од чак 230 постиглих радова. Новчани фонд награда ове године износи 15.000 евра.

Поред такмичарских, 53. кратки метар нудио је и неколико пратећих програма. У оквиру програма „VIP Еуроге“ приказан је избор од 12 најбољих европских документарних и кратких филмова прошле године, приређен је избор филмова српских аутора који живе и раде у иностранству, избор награђиваних филмова на филмском фестивалу у Отави, као и избор филмова савремене канадске анимације.

Током трајања фестивала на Факултету драмских уметности у Београду је одржана радионица на тему „Пичинг у документарном филму“. Поред ове радионице, 14. априла у Медија центру у Београду је организована и трибина на тему „Будућност документарног филма и документарни филм као роба“.

Из оправданих пословних разлога, овогодишњи добитник награде за животно дело, професор др Влада Петрић, није присуствовао отварању фестивала и уручењу награде, већ се публицитетски обратио путем видео-писама.

Мале летеће стручне екипе

Центар за очување наслеђа Косова и Метохије „Mnemosine“ добитник је најновијег угледног признања, медаље, коју додељује организација Еуропа Nostra на конкурс за награде Европске уније у области културног наслеђа. Медаља ће бити додељена у Мадриду (у јуну 2006.) за финални извештај Пројекта „Ургентна заштита

природног и културног наслеђа у Метохији“. Признање не чуди када се зна да је заправо реч о најпотпунијем пројекту за спас и очување најугроженијих али и највреднијих споменика српске културе на Косову и Метохији.

Центар „Mnemosine“ је независан експертски тим који тихо али упорно и стручно ради од 1998. године. Често без заштите, редовно без искрене подршке, „Mnemosina“ је постизала успехе и онда када су сви тврдили да се не може ништа конкретно учинити. Првих година после бомбардовања, када се цео систем заштите на КиМ распао, „Mnemosina“ је једина успевала да организује и финансира обилазак, преглед и рад на заштити споменика од стране наших стручњака.

Награда за „Мамац“

Давид Албахари, заједно са Мирјаном Витман и Клаусом Витманом, преводиоцима његових књига на немачки језик, овогодишњи је добитник велике немачке награде за књижевност и преводилаштво „Мост Берлин“. Албахарију је награда додељена за немачко издање романа „Мамац“, а његовим преводиоцима за изузетан превод романа са српског на немачки језик.

Награду „Мост Берлин“ додељује сваке друге године Фондација БХФ банке из Франкфурта у сарадњи са Литерарним колоквијумом из Берлина и са фондацијом Пруске културне баштине. Покровитељ награде је мађарски књижевник Петер Естерхази, један од најпрестижнијих савремених европских аутора.

„Наградом се одаје признање једном значајном савременом делу из књижевности средње и источне Европе и његовом истакнутом преводу на немачки језик. Њоме се усмерава пажња на савремену књижевност земаља чији ће глас учествовати у процесу уједињења Европе. Осим тога, награђује се уметнички, као и културно-посреднички допринос књижевних преводилаца“, каже се у саопштењу Фондације БХФ банке.“

...И

ТАЧКА

Политички робот. Постојао је донедавно у граду Б. један политички робот – животно дело чувеног научника, који је дуги низ година утрошио у његово пројектовање – савршенство роботике, чудо људске инвентивности, који је обављао све политичке делатности прецизније од било којег живог политичара, није правио грешке ни када је давао изјаве за градску телевизију, ни када је склапао међудржавне уговоре, ни када је састављао градски буџет, а био је просто непобедив у предизборним обећањима, умео је у свакој ситуацији да надмаши своје политичке противнике, да их надмудри и вербално и тактички, али је пре пар недеља, у сред предизборне кампање, нагло почео да се квари, да изјављује бесмислице, прави необјашњиве потезе, веће глупости од било којег живог политичара, из главе му је избијала некаква наранџаста пара, покрети су му постали испрекидани, говор неуверљив, противречан, па чак и неразумљив, те су бирачи у Б. проценили да му је истекао рок трајања и послали га на ремонт у фабрику политичких робота, где су га расклопили да виде у чему је проблем и да би на бази стеченог искуства пројектовали нову, савршенију политичку машину, којој више ни један жив човек неће бити раван.

◆

Крај кампање. Када се предизборна кампања у Б. заврши, и очисте се са улица остаци палакта и летака са ликовима политичара, наставиће се исти онај живот који су грађани Б. живели пре нагло надоласке бујице силних обећања и лажи, који не зависи ни од кога, него искључиво од њих самих.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Назад једно добро хапшење**

Сви они грађани Србије који свих ових тешких година раде поштено и једва састављају крај с крајем, питајући се понекад да ли су поштен и будала браћа, доживели су прошле недеље веома пријатно изненађење. Српска полиција, односно њен посебан део познат под именом Служба за борбу против организованог криминала (СБПОК), започела је једну од највећих акција хапшења, каква овде није виђена још од времена „Сабље“. Разлика је само у томе што на мети нису нарко-кланови и опасни типови већ нешто много суптилније и препреденије – корупција и организовани криминал у привреди и органима државне управе.

Ухапшени су: Горан Кљајевић, председник Трговинског суда, Делинка Ђурђевић, судија истог суда, Секула Пијевчевић, директор Кредитно-експортне банке (КЕБ), адвокати Јасмина Којић, Немања Јоловић, бизнисмени Мика и Милинка Брашњевић, Јелица Живковић, директор „Поштанске штедионице“, и полицајац Дејан Ивезић, запослен у Генералном инспекторату Министарства унутрашњих послова Србије. Полицији је посебно занимљив и Слободан Радуловић, бивши директор „Це маркета“ који се налази у Шпанији, па је за њим расписана полицијска потрага. Држава је због малверзација ове групе оштећена за више десетина милиона евра, а међу ојаненим предузећима помињу се „Бекко“, БИМ „Славија“, Робне куће „Београд“ и „Це маркет“ који је оштећен за близу 20 ми-

лиона евра. Инспектори СБПОК-а утврдили су и принцип по којем је ова група функционисала.

Трговински суд односно његов председник Горан Кљајевић, после примљеног мита, проглашавао је стечај у одређеном предузећу, да би после тога извесни бизнисмени преко Поштанске штедионице обезбеђивали јефтине кредите за њихову куповину (обично Пијевчевић преко своје куме Јелице Живковић). Стечај се проглашавао да би се обезвредила цена продаје, приликом приватизације. Обично се то дешавало у предузећима која имају пословне просторе на атрактивним локацијама и чија је цена далеко већа од суме за коју је фирма приватизована. Примера ради, предузеће „Рад“ је отишло у стечај јер је имало 80 милиона динара дуговања. „Чудно“ у целој причи јесте да су истом предузећу разне фирме дуговале укупно 450 милиона динара, да не говоримо о некретнинама које је „Рад“ као једно од највећих грађевинских предузећа на Балкану, имао у вредности од 100 милиона евра!

Када обичан човек погледа списак оних који су се нашли иза решетака, дигне му се коса на глави од помисли у каквој је држави живео до јуче. Реч је о људима „од угледа“ и „поверења“, који због природе посла морају бити морални или читав систем на којем једно друштво почиња губи свој смисао. Висока позиција, међутим, не значи и високу свест о својој улози у заједници, колико шансу за лично богаћење која се не указује два пута у животу, па се зато не сме пропустити. Похапшени чланови „стечајне мафије“, и то је сада свима јасно, само су „врх леденог брега“. Списку који чине елитна занимања недостаје још само једна категорија – политичари.

тво унутрашњих послова, од 47 милиона Италијана са правом гласа, на изборе је изашло 84 одсто.

Управо због новоформираног односа снага, у новинама широм Италије јединствене су оцене да је „земља подељена“, што може бити „наговештај политичке нестабилности“. „Италија се поцепала по средини, раздвајајући се на две непомирљиве половине, политички, културолошки и социјално. Клопка је отворена и личи на отровну жаоку шкорпиона заривену у живо месо земље, која можда неће бити у стању да изабере нову владу, али ни да задржи стару. Због тога не можемо рећи да је Продијева ера почела, али без двоумљења можемо тврдити да је Берлусконијева завршена“, пише „Република“.

Упркос наведеним резултатима, Силвио Берлускони – који је ток саопштавања резултата гласања пратио из своје виле – одбија да призна пораз, захтевајући поновно пребројавање гласова. Са друге стране, Романо Проди одмах након саопштавања резултата отворио је победнички шампањац и најавио „окретање новог листа“, спровођење предизборних обећања и рад на уједињењу земље. Овај 66-годишњи професор, учтивих манира, али и самоувереног става у напади на Берлусконију, поново ће сести у премијерску фотелју, будући да је на тој функцији био од 1996. до 1998. Током свог мандата успео је да смањи инфлацију, а буџетски дефицит и јавни дуг доведе до нивоа који је Италију укључио у еврозону. Сада ће поново бити у ситуацији да земљу вади из финансијске дубиозе, у коју је запала последњих година.

После петогодишњег боравка у Бриселу, где је обављао функцију председника Европске комисије, Проди се вратио у италијанску политичку арену, обећавајући пореске олакшице домаћим компанијама, повлачење италијанских војника из Ирака и бољи живот грађана. Шта ће се од наведеног претворити у реалност показати се у наредном петогодишњем мандату. Уколико нешто од обећања изостане, као опомена може бити критика коју су многи упућивали Берлусконију: „Много обећавао, мало реализовао“.

ТЕКУЋА ТРАКА**Коштуница код Ширака**

Војислав Коштуница је боравио у посети Паризу где се сусрео са француским председником Жаком Шираком. Српски премијер је после разговора изјавио да је разговор био „врло отворен, врло пријатељски и искрен“. Тема је, наравно, било Косово, поводом којег Француска до сада није излазила са јасно одређеним ставом. У јавност је процурило тек толико да Париз не би имао ништа против „неке врсте независности“ за Космет, али без чланства у Уједињеним нацијама, без пуног суверенитета и са међународним присуством на терену.

Поплаве на све стране

Влада Србије прогласила је ванредно стање одбране од поплава на територији општина Сечањ, Неготин, Велико Градиште, Смедерево, Пожаревац и Голубац. Ситуација је критична и у главном граду СЦГ где је водостај Саве у Београду и Дунава у Земуну премашио вредности из 1981. године, кад су приобални делови Београда били поплавлени. Колико је ствар озбиљна говори податак са хидроелектране „Бердап I“ где је забележен доток Дунава од 15.500 кубних метара воде у секунди, што је највише у њеној историји.

Хашка хроника

Судско веће хашког суда одлучило је да бивши шеф Службе државне безбедности Србије Јовица Станишић и бивши командант Јединице за специјалне операције Френки Симатовић буду ослобођени оптужби за злочине у Сребреници. Претресно веће трибунала усвојило је приговор одбране и наложило тужилаштву да поднесе нову оптужницу, која ће садржати оптужбе које се односе искључиво на догађаје на Трнову. Реч је о убиству шест заробљених муслимана које су убили припадници јединице „Шкорпиони“.

Ухапшен „кум“ у Корлеонеу

Број један италијанске мафије Бернардо Провенцано ухапшен је прошле недеље на Сицилији, јавила је италијанска агенција АНСА, позивајући се на судске изворе. Провенцано, најтраженији криминалац у Италији, у бекству је био више од четири деценије, а верује се да је руководство над сицилијанском мафијом преузео 1993. после хапшења њеног дотадашњег боса Салватореа „Тота“ Рине у Палерму. Провенцанов бивши адвокат Салваторе Траина је пре неколико месеци дневнику „Република“ рекао да верује да је његов некадашњи клијент мртав. „Мислим да је он умро, да је мртав већ више година. Тражили су га свугде, интензивно су трагали за њим годинама, али нису могли да га пронађу. То мора да нешто значи“, казао је Траина том листу.

Повучен француски закон о раду

После двомесечних протеста студената и синдиката широм Француске, прошле недеље је председник Жак Ширак одлучио да повуче спорни закон о запошљавању младих који је проузроковао побуну каква се не памти од 1968. године. Одлука је донесена после тродневних преговора који су вођени између противника спорног закона и представника владајуће партије Унија за народни покрет, а који су практично били сведени на ултиматум организатора протеста. Студенти и синдикати нису одустајали од притисака, најављујући нови генерални штрајк, а чак су блокирали и две француске луке.

Иран – нуклеарна сила?

Конзервативни ирански председник Махмуд Ахмадинежад изјавио је прошле недеље да Иран не жели да одустане од обогативања урана и да свет мора да третира Иран као нуклеарну силу. Ахмадинежад је дао ову изјаву уочи доласка шефа Међународне агенције за атомску енергију Мохамеда ел Барадеја у Техеран. Барадејова посета има за циљ смањење тензија због иранског нуклеарног програма, који је увелико у току.

ОКО ПЛАНЕТЕ**Победа Коалиције левог центра**

Неизвесност ко је победио на прошлонеделим дводневним парламентарним изборима у Италији, Силвио Берлускони или Романо Проди, а која је прошлог понедељка у вече расла из минута у минут, по пристизању обраћених гласова, већ наредног дана је окончана. Продијева коалиција левог центра, према извештајима италијанских медија имаће тесну већину у оба дома парламента. Као што се и очекивало, гласови из дијаспоре били су одлучујући.

Медији преносе да је италијанска левица освојила најмање четири од шест места у Сенату, колико је предвиђено за гласове Италијана ван земље. Практично, то значи да ће Продијева коалиција левог центра имати укупно 158, док ће Берлусконијева десничарска коалиција заузети 156 места у Сенату. Овај дом парламента броји 315 места, но у време закључивања овог броја СНН још није било познато коме ће припасти једно преостало место.

Када је реч о Доњем дому, нема неизвесности. Према коначним подацима, коалиција левог центра освојила је 49,8 одсто гласова, док је Берлусконијевој коалицији припало 49,7 процената. Дакле, у оба случаја Проди је освојио тесну већину. Сагласно италијанском закону, победник (без обзира на то колико његова победа била на маргини) аутоматски добија 340, од укупно 630 посланичких места доњег дома. Према италијанском уставу, победу на парламентарним изборима односи она политичка партија која има већину гласова и у Сенату и у Доњем дому парламента. Да су Италијани овогодишње изборе схватили веома одговорно, сведоче и подаци о излазности бирача. Како саопштава Министар-

ЕКО

НОМИЈА

Саветовање у Привредној комори Србије

Транзиција у Србији на пола пута

Транзиција у Србији је хаотична и њен крај се, ни после пет година, не назире, оценили су прошле недеље учесници саветовања о транзицији које је у Привредној комори Србије организовао Научно друштво економиста СЦГ. Слободан Милосављевић, председник Привредне коморе Србије сматра да је транзиција у Србији „тек на пола пута“, уз напомену да се што пре мора окончати процес приватизације, али и кренути са реструктурирањем јавних предузећа, што је за економију Србије после политичких, прво економско питање.

„У Србији још није решена дилема какав је предузетник држава која се често меша у привредне токове. Одговор на то питање неопходан је и због настојања да се у већој мери привуку страни инвеститори и српска привреда прикаже привлачијом за страна улагања од земаља у окружењу. Нарушено је правило да слободног тржишта треба да буде што више, а државе и њеног утицаја што мање. Најављене мере административног ограничавања трговинских маржи у Србији личе на први корак ка замрзавању цена на мало, како би се обуздао раст инфлације“, изјавио је Милосављевић додајући да је Србији у претходних пет година у просеку било потребно око две милијарде долара директних страних инвестиција годишње.

Према његовој процени доношење мини економског програма за промоцију Србије као атрактивног места за улагање побољшало би статус наше матичне земље као дестинације за нове инвестиције. Коментаршући кретање неких економских параметара Милосављевић је истакао да прошлогодишњи раст бруто друшт-

веног производа (БДП) од 6,5 одсто није резултат којим се треба хвалити (због „ниске наслеђене базе“), посебно ако се има у виду стагнација индустријске производње, која је прошле године забележила раст од само 0,8 одсто. Он је посебно указао на негативна кретања цена на мало које су прошле године обориле европски рекорд и биле два пута веће у односу на Румунију која је прошле године имала инфлацију од 8,6 одсто.

Петар Ђукић, професор Технолошко-металуршког факултета оценио је да економију Србије оптерећује „рањивост“ националне валуте и висока инфлација. Он је своју тврдњу поткрепио податком да је прошлогодишња инфлација достигла највиши ниво у Европи, уз вишегодишње опадање реалне вредности динара. У овом тренутку двоцифрена инфлација присутна је још само у најмање успешним земљама у транзицији као што су Белорусија, Молдавија, Украјина и Румунија, а раст цена у окружењу је током прошле године био од 1,5 до три одсто.

„Србија ће завршити транзицију када стопа незапослености почне драстично да опада. За сада су подаци о стопи незапослености суморни: крајем 2005. године, рачунајући и пољопривредно становништво, стопа незапослености износила је 32 одсто, а не 18,5 одсто како говоре подаци Националне службе запошљавања“, тврди Ђукић.

Миодраг Зећ, професор Филозофског факултета у Београду предложио је формирање националног приватизационог фонда, који би требало да постане први прави инвестициони фонд у Србији. Влади Србије требало би омогућити да испуни обећање о бесплатној подели акција запосленима којих има око 4,5 милиона у Србији, а то право нису остварили. Али ако и после формирања тог фонда, на берзи не буде могућа куповина и продаја акција јавних предузећа попут Нафтне индустрије Србије, Телекома или Електропривреде Србије, онда се слободно може рећи да транзиција у Србији није успела“, рекао је Зећ.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Косово је једно од најрелевантнијих питања на свету и ми морамо да га решимо.

Жозе Мануел Барозо,
председник Европске комисије

Ми смо све ближе и ближе, и врло близу, испуњењу те обавезе која ће заиста омогућити да се убрза наш пут ка Европи.

Војислав Коштуница,
премијер Србије (одговор на новинарско питање о хапшењу Ратка Младића)

Веома тихо, бар с америчке стране, у последње време граде се војне везе између САД и Србије. Администрација је схватила да желимо да будемо са Србима, јер имају искусну војску. Такође, признајемо да је Србија битна сила у региону и, када завршимо овај тежак период, надам се да можемо да успоставимо добре односе, који ипак никад неће бити онако добри као под Титом или пре Тита.

Мартин Сленигер,
директор Програма за источноевропске студије у вашингтонском Центру „Вудро Вилсон“

„Српско имање“ се налази у држави Њу Џерси, код града Хоуп, на граници са Пенсилванијом. Велики је 101 акру или око 50 хектара, платили смо га 450.000 долара и одмах, 1996. године, почели да сређујемо. Подижемо зграду од 3.000 квадрата, са салом за свечаности, од 600 до 700 места. Коштаће нас око четири милиона долара, али ћемо добити свој репрезентативан простор за свадбе и весеља. Пет ари је одвојено за вечно боравиште – то ће да буде прво српско гробље на источној обали САД.

Миленко-Мајк Обрадовић (73),
вођа српске колоније

УГАО ЗА

СМЕХ

Мушкарци и жене

Кад би мушкарци били тако добри љубавници као што причају, жене не би имале времена ни за почешљати се.

(Гитри)

Мушкарац који је успео до старости остати стварно залубљен у своју жену, вероватно је често био на службеном путу.

(Микеш)

Мушкараца увек више привлачи жена која се интересује за њега, него жена која има лепе ноге.

(Куртлен)

Како да разумијем ово: убити се због једне жене...? А гдје су остале?

(Т. Ујевих)

Мушкараца треба одгајати за борбу, а жену за одмор ратника. Све остало је глупост.

(Ниче)

Разлог да мушкарци код жена више цене лепоту него интелигенцију, је тај, што на свијету има више глупих него слијепих.

(Вилморин)

Са женама и необразованим људима је најтеже изаћи на крај. Кад сте интимни са њима, они постају дрски, кад их игнорирају они се увриједу.

(Конфуције)

Зашто се zgodне жене удају за досадне мушкарце? Јер се интелигентни мушкарци неће женити zgodним женама.

(Мол)

СРПСКА

ПОШТА

Попис планктона

Како се једна нормална ствар, као на пример, попис грађана у расејању, претвара у нешто потпуно ненормално? Јер, мотив је оправдан, и ни мало није климав, то је људска и народна жеља да се зна – колико нас заиста има? Да не говоримо о утврђивању економских, финансијских, стручних и других ресурса којима располаже дијаспора. Све је, дакле, на страни пописа. Али... Тамно је нешто против. Нека тајанствена сила.

Који смо то ми? Срби? Или грађани Србије уопште? Који нам број треба? И од чега? Немачка не зна шта ће са Албанцима који носе пасоше СЦГ. Је ли то наша дијаспора? Не? А ко је? Само Срби или и они који се другачије осећају, а рођени су у Србији, као и њихови очеви, дедови, прадедови и акурђе? Или, да њих оставимо по страни. Рецимо да желимо знати само колико Срба у свету има. Па ни ту не можемо да се мрднемо даље од дилеме – које ћемо врсте Срба да узмемо у обзир, а које сорте да прескочимо јер би могло доћи до компликације. Шта ћемо, на пример, са Србима у Мађарској, Румунији, Албанији, Македонији итд? Они су званично декларисани као националне мањине и заштићени домицилним и међународним правним актима. Неко би могао схватити погрешно нашу математичку забаву и статистички хоби прогласити за политичку провокацију! Тиме би било покренуто питање домета и садржаја ингеренција „матиче“, с једне, и суверенитета држава у којима су настали као њихови држављани, с

друге стране. Исто би се могло рећи и за Србе из Републике Српске. Хоће ли Срби са Косова и из Црне Горе у случају негативног исхода преговора и референдума у блиској будућности, не својом вољом, такође постати дијаспора? Или, како се одредити у одређивању пете генерације америчких, аустралијских, новозеландских Срба?

Како изаћи из лавиринта у који нисмо ни закорачили? Можда је решење у одузимању, ако нам сабирање не иде од руке! Као Срби из Хрватске. Неки од њих су дошли на генијалну идеју – ако нас не можете пребројати немојте ни покушавати пошто ћемо се убудуће другачије изјашњавати. За почетак као римокатолици, а доцније и као Хрвати. Митрополит загребачко-љубљански и целе Италије Јован у свом извештају Светом архијерејском синоду СПЦ каже да се више од 30.000 Срба у Хрватској прекрстило и да тај процес и даље траје. Он за то оптужује званични Загреб и атмосферу која тамо у зраку влада. Људи се на овај корак одлучују из егзистенцијалних разлога, због страха од отказа и томе слично. Као у доба Турака, кад су због гладних година примали ислам. Што би наши стари рекли – дао веру за вечеру. У неком турском ресторану. Извео жену на ћевале, кад оно зафалило. Било два ес' с луком, а лук тог дана поскупео. И сад, шта ће, да се не избламира пред свима, он из џепа извади веру, плати и оде у другом смеру. После га питају како се зове, а он каже: Алија Изетбеговић. Да ли то онда значи да у попис треба укључити и оне који су некад били Срби? И докле у том случају ићи. До старогрчких Срба и Платона? Он је, бре, био најаметнији Србин – њему је вечеру платила она.

АБВ

ПОШТАНСКО**САНДУЧЕ**

Информације о раду Задужбине Јакова Игњатовића у протеклој, 2005. години

У складу са оснивачким документом и планом рада одобреног на заседању кураторијума задужбине, у центру активности Задужбине Јакова Игњатовића и ове године је била културна и издавачка активност. Настављено је издавање „Невена”, прилога Српских народних новина за културу, књижевност и уметност, у редакцији Петра Милошевића. Овогodiшње издање је посвећено Данилу Кишу а садржи и опширан интервју са Предрагом Степановићем, доајеном наших књижевника у Мађарској о стању српске културе и књижевности у Мађарској. Материјална средства за објављивање овог броја Невена обезбедиле су Српске самоуправе трећег и петог кварта Будимпеште.

У серији посвећеној српско-мађарским културним и научним везама објављен је четврти број у заједничком издању задужбине и Српске самоуправе у Старом Будиму. У овом броју (Редактори: Корнел Новачек Војнић и Никола Ластих) писано је о Данилу Кишу, Петру Стојановићу, о књижевницима, уметницима и учесницима јавног живота, рођених у Мађарској. Маја 2005. године у сарадњи са Славистичком катедром Универзитета Лоранд Етвеш и српском земаљском самоуправом одржано је научно заседање поводом 70. годишњице рођења Данила Киша са учешћем и предавањима истакнутих књижевника и филолога из Мађарске и Србије и Црне Горе. У оквиру приредбе свечано је уручена повеља признања са медаљом Јакова Игњатовића Сави Бабићу и положен је венац на споменик Јакова Игњатовића у Сентандреји.

Крајем октобра осветан је надгробни споменик књижевника и преводиоца, оснивача и првог председника задужбине, Стојана Вујичића. У име задужбине венац су положили Радомир Ластих и Коста Вуковић, члан кураторија задужбине.

У новембру, поводом стогодишњице приказивања опере композитора Петра Стојановића „Тигар” у Будимпешти, организовано је музичко вече у Старом Будиму. Том приликом изашла је из штампе двојезична монографија о композитору (редактор Пера Ластих) у издању Српске самоуправе у Будимпешти и Задужбине Јакова Игњатовића.

У сарадњи Српске самоуправе у Будимпешти и Задужбине Јакова Игњатовића, изашла је из штампе књига Драгомира Дујмова „Воз савести”. Као најновије издање задужбине објављена је књига „Истакнуте личности села Ловре и бивши ђаци Српске вероисповедне школе”, у редакцији Боровоја Ластиха. Издавање књиге је помогла Јавна фондација за националне и етничке мањине у Мађарској и Српска самоуправа Будимпешта Стари Будим.

Поводом рођендана Јакова Игњатовића, 8. децембра 2005. кураторијум задужбине је на предлог одбора за додељивање награда доделио повељу признања са медаљом књижевнику Моми Димићу.

На иницијативу оснивача и кураторија и одлуком суда главног града задужбина је регистрована као друштво за опште добро (Közhasznú Társaság) што омогућује примање 1% пореза за лични доходак намењен за задужбину. Порески број задужбине је: 19656939-2-42. Досадашњи прилози и донација оснивача омогућили су обнављање банковног рачуна задужбине и стварање почетног фонда за проширење активности.

Др Радомир Ластих, Драгомир Дујмов

Хуманитарни бал у Десци

5. маја 2006. године

С благословом Његовог Преосвештенства епископа будимског господина Лукијана, месни црквено-општински одбор заједно са Градоначелничким уредом и са свим српским организацијама и удружењима села Деске, решио је да – уз помоћ Божију – текуће, 2006. године обнови торањ дешчанског српског православног светог храма. На жалост, за радове потребна финансијска средства превазилазе наше моменталне материјалне могућности. У нади да ће се приходом хуманитарног бала, који ће се одржати **05. 05. 2006.** године у дешчанској спортској хали, покрити бар један део трошкова оправки, позивају се сви људи добре воље и племенита срца и душе да својим прилогом и присуством на овоме балу помогну остварење назначеног нам циља.

Главни организатор је витешки ред „Ordines Internationales Pro Concordatis Populorum”, покровитељ је председница Српске земаљске самоуправе, др Милица Павлов, а домаћин градоначелник села Деске, Јожеф Шимиц, члан поменутог витешког реда. Упућујемо Вам срдачан позив да својим присуством увеличате нашу приредбу. Карте се продају по цени од 6.000 форинти (са вечером). Све додатне информације можете добити до 25. априла 2006. године на број телефона и факса Српске месне самоуправе у Десци, 06-62-271-377 или код председника Црквеног одбора, Младена Ђукина на број телефона: 06-30-998-6448.

Ако нисте у могућности да присуствуете балу, а желите својим доброволјним прилогом помоћи, то можете учинити тако да Ваш новчани прилог уплатите на рачун **K&N BANK RT 10402142-21423736-00000000** са назнаком „За обнову торања дешчанске Српске цркве”.

Унапред се захваљујемо Вашем позитивном одзиву уз напомену: свако ко Цркви даје, Богу позајмљује, а Бог никома дужан не остаје.

Црквено-општински одбор, Деска

Конкурс за руководиоца СКДЦ

Самоуправа Срба у Мађарској расписује јавни конкурс за руководиоца Културног и документационог центра Срба у Мађарској. Услови за пријаву на ову функцију су следећи: • мађарско држављанство • знање српског и мађарског језика (на нивоу матерњег језика) • високошколска или факултетска спрема • пет година радног искуства на пољу културно-просветне делатности • кандидат мора да буде припадник српске заједнице у Мађарској.

Уз пријаву молимо приложити: • аутобиографију • потврду о школској спремности (копију) • концепцију о пословању установе • потврду о томе да кандидат није кривично кажњаван.

Лична примања руководиоца ће се одредити на основу пропозиција Закона о правном статусу запослених у јавном сектору. Руководиоца установе бира Скупштина ССМ, која је, уједно, и послодавац руководиоца установе. Руководиоца установе именује председник ССМ, на пет година.

Рок пријаве на конкурс: 30 дана од објављивања конкурса.

Рок за доношење одлуке: 60 дана од закључења конкурса.

Потенцијалним кандидатима је омогућен увид у документацију Културног и документационог центра Срба у Мађарској, у канцеларији ССМ (Будимпешта, Улица Микше Фалка бр. 3).

Молба Народносног одељења Националне издавачке куће уџбеника

Пошаљите копије поруџбеница уџбеника!

Молимо руководства оних школа које су поручиле било које од српских уџбеника објављених од стране Националне издавачке куће уџбеника (Nemzeti Tankönyvtársulat) да копију своје поруџбенице пошаљу Народносном одељењу тог издавача, на број факса: (1) 460-18-52. Информације су нам неопходне како бисмо благовремено доштампали потребну количину српских уџбеника.

Пенка Весић, одговорни уредник

Оглас за учешће на седмом српском језичком кампу „Вук Караџић”

Балатонфењеш, од 1. до 9. јула 2006.

Самоуправа Срба у Мађарској у сарадњи са Српском самоуправом у Печују и Српском самоуправом другог кварта у Будимпешти, седми пут организује летњи језички камп „Вук Караџић”, од 01. 08. до 09. 08. 2006. г. у Балатонфењешу, на обали Балатона.

Очекују се пријаве деце од другог разреда основне школе до десетог разреда гимназије.

Рок пријаве: до 1. јуна 2006. • **Износ уплате:** 15.000 фт.

Рок уплате: до 15. јуна 2006.

Табор се организује са циљем да се унапреди знање српског језика и познавање српске културе.

Информације можете добити на број телефона ССМ: 331-53-45 од Јадранке Драгојловић и др Јованке Ластих 06/70-337-2589.

Промоција књиге о истакнутим Ловранима

Српски културни клуб у Будимпешти срдачно вас позива на промоцију издања „Истакнуте личности села Ловре и бивши ђаци вероисповедне школе (XIX и XX века)”, аутора др Боровоја Ластих. Брошуру ће представити књижевник Драгомир Дујмов, 27. априла 2006. године са почетком у 18 сати.

Ускршњи бал у Ловри

у недељу, 23. априла, у 20.00 часова, у Дому културе
Свира оркестар „Ловра” • Цена улазнице: 1000 фт.

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског законика из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатнициом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоци: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Митрополит Амфилохије (Радовић)

Христово васкрсење – смисао неба и земља

Фото: Иван Јакимић

Христос воскрес! Ваистину воскрес!

Драга браћо и сестре, Пјевао је древни пророк: „Ево дана кога је створио Господ, радујмо се и веселимо се у њему”. Ако има дана овдје на земљи, међу свим данима, у коме се треба радовати, то је овај данашњи дан, дан у који прослављамо Васкрсење Христа Бога нашега. Сви дани људски, сви дани од настанка свијета до данас и до краја свијета, они постају прави дани, добијају свој прави смисао – и све оно што се у њима догађало и догађа – добија своје право значење благодарећи овом светом дану, да-

ну Христовог Васкрсења. Христово васкрсење није ништа друго, него је квасац, Божји квасац, квасац Вјечности, квасац вјечнога Живота, квасац вјечне Свјетлости, квасац вјечне Истине, квасац вјечне Божје Правде, који се упио силом Божанском, улио се у дане, улио се у године, у столећа, улио се у творевину Божју, улио се у људску природу, у људско тијело, и благодарећи том квасцу којим је Бог на данашњи дан заквасио људску природу, човјек од смртнога бића постаје бесмртно биће, од пролазнога бића постаје непролазно биће, од бића које је слијепо, које не зна ни

свој почетак ни свој крај, ни смисао, постаје биће које зна одакле је, куда иде, и које открива и спознаје свој прави и непролазни смисао. Христово васкрсење даје смисао и небу и земљи, и човјеку и људској историји и свим збивањима и догађањима у људској историји од Адама до данас, и до свијета и вијека. Да није Христос васкрсао – још је свети апостол народа Павле Велики говорио – онда би била узалудна наша вјера, онда би био узалудан и бесмислен људски живот, али Христос је васкрсао и тај свети квасац је ушао у људску душу, људско биће, људски ум, обасјао човјека и зато

људски живот има свој смисао, људски живот има своје значење. Васкрсом човјек је постао истински бесмртно и непролазно биће: зато је и могао наш велики пророк Цетињски Петар II Петровић Његош да пјева у Лучи микрокосми оне дивне стихове: „Ако Исток Сунце свјетло рађа; ако биће ври у луче сјајне, ако земља привиђење није, душа људска јесте бесамртна, ми смо искра у смртну прашину, ми смо луча тамом обузета.” И стога је он могао да заврши свој најдивнији спјев – један од најљепших спјегова који су написани људском руком, са оном дивном поемом и пјесмом која је посвећена управо васкрслом Христу и која почиње рјечима: „О преблаги тихи учитељу, слатка ли је света бистар вода, с источника твога бесмртнога, од твога су хода бесмртнога богохулни срушени олтари, васкрсењем смрт си поразео, земља слави свога Створитеља”. Велики пјесник, велики пророк, Његош је осјетио значај овог великог и светог догађаја, зато је и његова последња порука била о Христу васкрслome и смислу људског живота који се добија кроз Христово васкрсење. Он је пјевао за Божић: „Нема дана без очињег вида, нити љепше славе од Божића”. Међутим још је већа слава васкрсење Христово названо празник над празницима тако да је сва хришћанска вјера – вјера у Христа васкрслога из Кога, из које вере се рађа вјера у наше васкрсење у наш бесмртни живот. Христос је дао квасац Његове, а тај квасац ми примамо у себе, квасац, Његове бесмртности. А како ми примамо тај квасац? Ми га примамо на првом мјесту кроз вјеру у Њега Васкрслога. Тиме се ми причешћујемо, те Његове светиње и непролазне свјетлости, а онда пијемо тај свети квасац који нас чува да не пропаднемо, да не ишчезнемо, да се не распаднемо, да се сачувамо. Тај свети квасац примамо кроз свето Крштење у име Оца и Сина и Духа Светога. Свето крштење је облачење у Христа. Зато пјевамо са онима који су се крстили: „Ви који сте се у Христа крстили, у Христа сте се обукли”. Онај који се крштава, он Христа облачи. Његов ум, Његово срце, Његово биће облачи Христа, сједињује се са Христом силом Духа Божијега. Миллиони људских бића су се у Христа обукли и примили тај свети квасац; Миропомазањем, оним печатом дара Духа Светога којим се открива пуноћа Крштења. Дух Свети – којим је Христос рођен од пресвете Дјеве, ради нас и нашега спасења и силом којег је и Христос васкрсао из мртвих изашао из свога гроба – тај Дух Свети, он запечаћује наше биће, ми примамо његов печат и по том печату ће нас Бог препознати на страшном суду, а онда врхунац примања тог квасца Христовог и задобијања нашег живота вјечног састоји се у Причешћу Тијелом и Крвљу Христовом. (...)

(Одломак из беседе коју је владика Амфилохије одржао 2. дан Васкрса 1994. у селу Велика испод Чакора, на граници Црне Горе и Косова)

Свети Јован Шангајски

Православно поштовање Мајке Божје (II)

Крај земног живота Пресвете Мајке Божје био је почетак Њеног величанства. „Украсена божанском славом (ирмос кан. Успења), она стоји и стајаће, у дан Страшног Суда и у будућем веку, с десне стране престола Сина свога”. Она царује с Њим и има храброст пред Њим као Његова Мајка по телу, као Она која је по духу с Њим, као она која испуњава вољу Божју и учи друге (Мт. 5:19). Премилостива и пуна љубави, она показује своју љубав према Своме Сину и Богу љубављу према људском роду. Она се заузима за њега пред Милостивим и обилазећи земљу помаже људима.

Искушивши све тешкоће земаљског живота, Заступница рода људског види сваку сузу, чује сваки уздах и молбу оних који се Њој об-

раћају. Посебно је близу оних који се труде у борби против страсти и ревнују за богоугодни живот. Чак и у животним бригама Она је незаменљива Помоћница. „Радост тужних и заступница оклеветаних, хранитељка гладних, утеха путницима, пристаниште витланих буром, посетитељ болних, немоћних покров и заштита, упориште старости, мати Бога Вишњег Ти си” (стихира Одигитрији). „Нада, заштита и прибежиште, у молитвама неуморна” (кондак Успења, која спасава свет Својом непрестаном молитвом (Богородичин, 3. гл.). Она дан и ноћ моли за нас и скиптари Царства утврђују се Њеном молитвом.

Нема ума или речи да изрази Њену величину, Она која се родила у грешном роду људском, а постала је

часнија од херувима и неупоредиво славнија од серафима. Гледајући благодат светих тајни Божјих које су се показале испуњавајући Њеву, радујем се и не знам како да их разумем необичне и тајне, како се Изабрана откри изнад свих сздања, видљивих и духовних. Због тога, желећи да похвалим Њу, ја се ужасавам и умом и речју. Ипак се усуђујем да проповедам и величам Њу: Она је станиште небеског (икос Ваведања). Сваки језик је у недоумици како да похвали Тебе, по заслуги; сваки надсветски дух пада у безумље, када жели да ти пева песму хвале, Богородице. Али као добро према својем делу прими Веру нашу. Ти знаш нашу љубав, надахнуто Богом, јер Тебе заступницу хришћана величамо (ирмос 9. песме на Богојављење).